

Kantsoner og tiltak i vassdrag

- Hensyn til matproduksjon
- Tilskuddsordninger i jordbruket

Kompetansesamling for kommunene m.fl. 15. april 2021

Teams-møte

Hilde Marianne Lien, landbruksavdelinga

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

20.04.2021

Føringer til jordbruket fra LMD

- Fra styringsdokument til Statsforvalteren for 2021

Alle embetene | **LMD** | HOD | Landbruk og mat

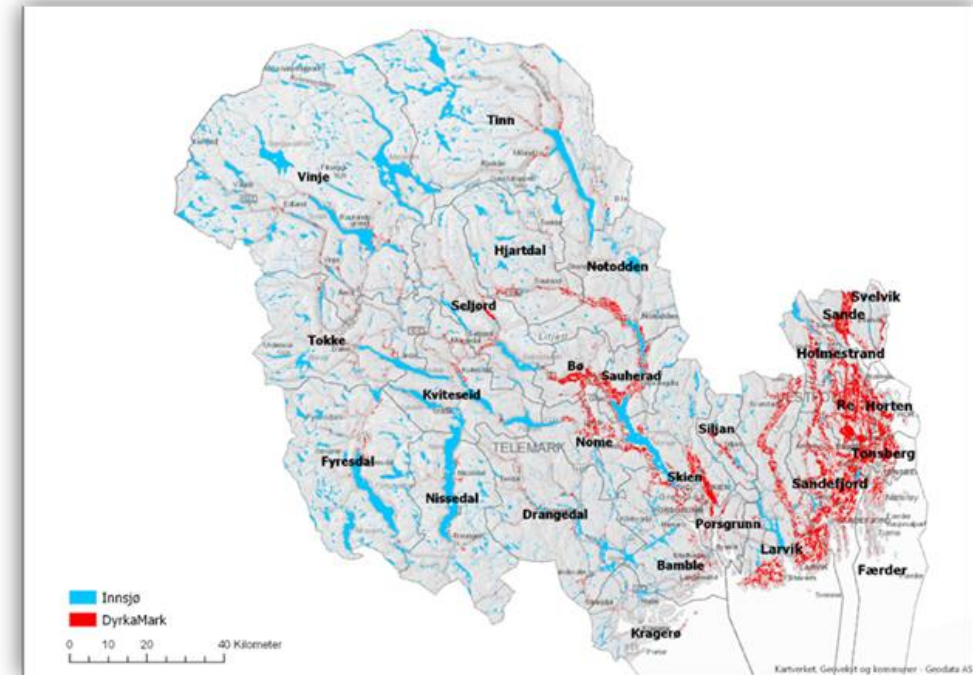
5.1.6.24

- Være en regional pådriver og samarbeide med regionale aktører for å bidra til å oppnå målsettingene om nok og trygg mat, økt matmangfold og interesse for utvikling av Matnasjonen Norge.
- Gjennomføre og følge opp tiltak under prosjektet Gylne måltidsøyeblikk, herunder arbeid med Matgledekorpsset, som over en fireårsperiode skal fases inn over hele landet.

Jordbruket – Vestfold og Telemark

Dyrka mark i Vestfold og Telemark

PLUSS – GRASPRODUKSJON – ca. 220 000 daa

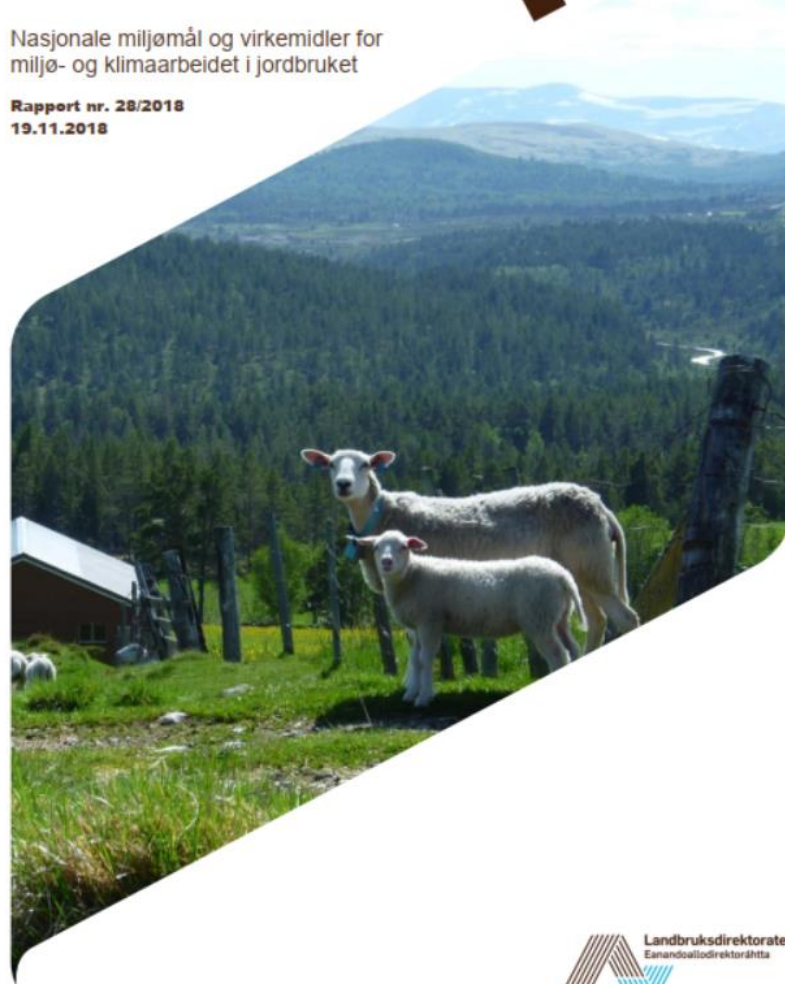
Godt jordsmonn og lang vekstsesong gir viktig for grunnlag for variert og stor matproduksjon!

Krav: Bærekraftig produksjon – hensyn til naturmangfold, vann, luft, klima, jord, kulturminner mv.

Nasjonalt miljøprogram 2019-2022

Nasjonale miljømål og virkemidler for miljø- og klimaarbeidet i jordbruket

Rapport nr. 28/2018
19.11.2018

Landbruksdirektoratet
Eiendoms- og jordbrukskontroll

1 Bakgrunn og ramme for miljøvirkemidlene i jordbruket

Jordbrukets samfunnsoppdrag er lønnsom og trygg matproduksjon i tråd med forbrukernes interesser, produksjon av fellesgoder og bidrag til sysselsetting og verdiskaping.

Matsikkerheten sikres gjennom nasjonal produksjon, handel og ivaretagelse av produksjonsgrunnet. Andre sentrale bidrag fra jordbruket er bosetting og verdiskaping over hele landet, samt miljøgoder knyttet til kulturlandskap, naturmangfold og kulturarv. Samtidig er jordbruket en kilde til forurensning og kan gi negative påvirkninger på økosystemer, kulturminner, luft, jord og vann. Jordbrukspolitikken skal favne slike komplekse sammenhenger.

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Regionalt miljøprogram i jordbruket

VESTFOLD OG TELEMARK

2019 - 2022

E-postadresse:
regionalt.miljo@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/trykksikker

Postadresse:
Postboks 2076
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Annon Jensensgate 4,
Statens Park, bygg 1

Telefon: 974 70 00
www.fylkesmannen.no/mt
Org.nr. 974 762 501

Tilskudd:

- RMP – årlige tiltak
- SMIL - investeringer
- Drenering
- mm

Vannforvaltning - Tiltaksprogram – rullering for 2022-2027

Føringer til jordbruket i brev fra Klima- og miljødepartementet januar 2019:

«Det kan være målkonflikter mellom produksjonsmål og miljømål. Restriksjoner mot gjødsling eller jordarbeiding kan f.eks. gå ut over avlinger og lønnsomhet, eller kan gi lagelighetsutfordringer blant annet ved å presse mer arbeid unn i en allerede presset våronn. **Virkemiddelbruk må balansere mellom produksjonshensyn og miljømessige hensyn.»**

Tiltak i Vann-Nett (Mdir)

Eksempler for jordbruket:

MT43 Grasdekt kantsone mot vassdrag i åker	
MT44 Grasdekte vannveier og grasstriper i åker	
MT45 Gras på arealer utsatt for flom og erosjon	
MT46 Fangvekster	
MT102 Tiltak på avløpsvann fra veksthus og vaskevann fra jordbruksvirksomhet	
MT283 Erosjonssikring i og langs vassdrag	←
MT284 Fangdammer	
MT284 Fangdammer	
MT285 Ingen jordarbeiding om høsten mm	
MT292 Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel	
MT338 Hydrotekniske anlegg/tiltak	←
MT347 Miljøavtaler i landbruket	

Foto: H.M. Lien – flomproblemer i Larvik

Tilskudd til spesielle miljøtiltak – jordbruket (SMIL)

- til investeringer

Føringer fra Landbruks- og matdepartementet for 2021:

Erfaringer viser at det i noen vannområder er stort behov for utbedring av hydrotekniske anlegg i jordbruket. Det er viktig å ta tak i disse utfordringene av hensyn til avrenning, ressursbevaring, matproduksjon mm. Klimatilpassing, herunder hydrotekniske tiltak, skal prioriteres der behovene er store. Tiltak for ville pollinerende insekter og truet natur bør også vektlegges.

Prioritert: Tiltak for å sikre jordressursene mtp på matproduksjon

Trusler:

- Klimaendringer - kraftigere nedbør mv
- Oversvømmelse av jordbruksarealer og økt erosjon
- Økt behov for oppgradering av rørgater og kummer på arealene
- Økt behov for drenering
- Behov for erosjonsikring langs vassdrag pga økt elveløpserosjon
- Økt behov for bekkerensk pga sedimentering

SMIL-tilskudd

Foto: Re kommune

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO

Foto: Hilde Marianne Lien, SFVT

Tiltak mot avrenning til vann

Tiltak i kulturlandskapet
Tiltak for biologisk mangfold
Tiltak mtp kulturminner

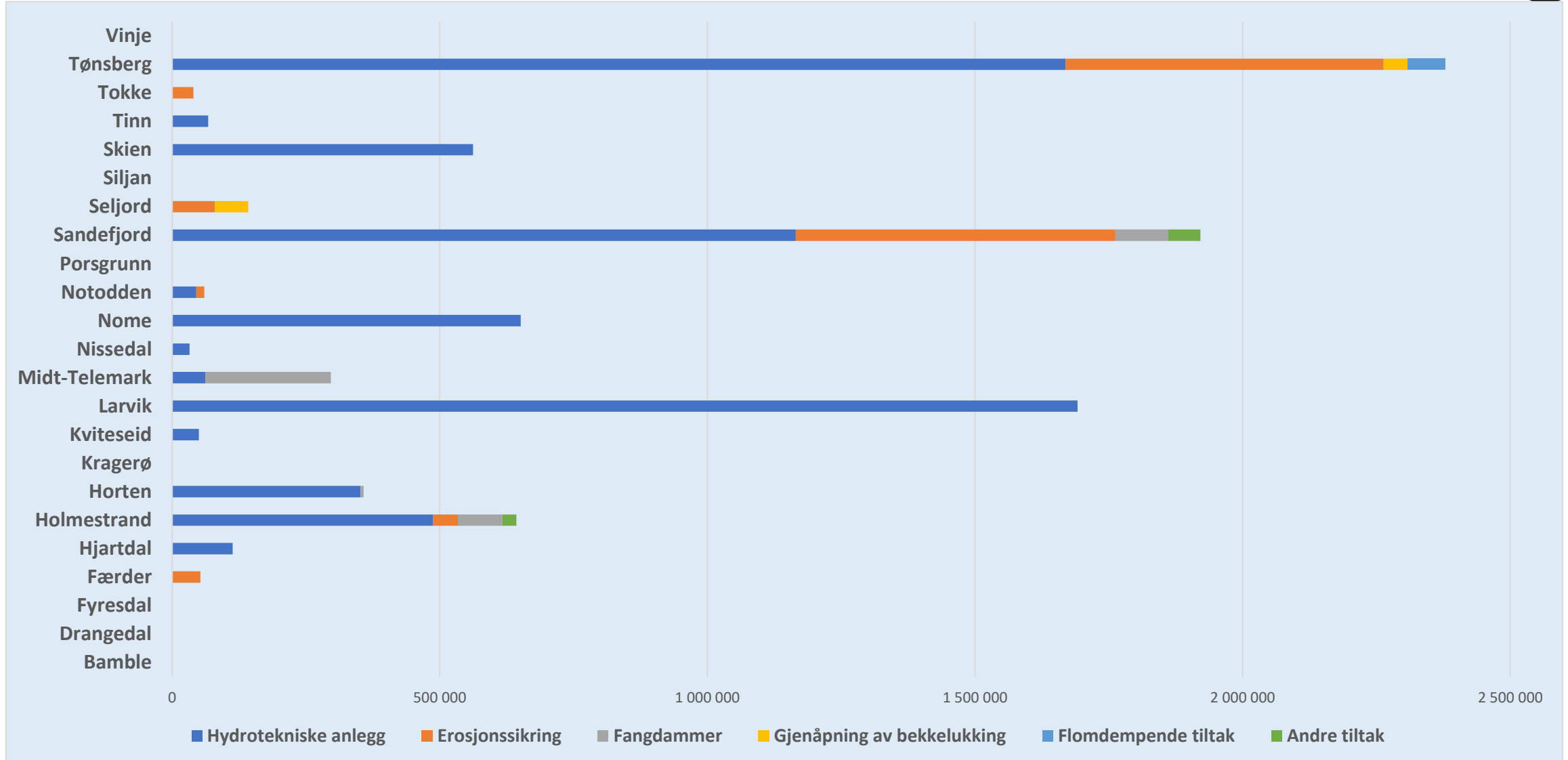

Tiltak mot avrenning til vann- SMIL 2020:

VESTFOLD OG TELEMAR

Miljøtema	Tiltaksgrupper	Tilsagn kr	Andel av SMIL-pott %	Andel av SMIL-pott %
5. Avrenning til vann	5.1 Utbedring av hydrotekniske anlegg	6 950 041	56,0	73
	5.2 Gjenåpning av bekkelukkinger	106 866	0,8	
	5.3 Erosjonssikring i/langs vassdrag	1 425 992	11,5	
	5.5 Flomdempende tiltak	70 000	0,5	
	5.6 Fangdammer og våtmarker - etablering	182 900	1,5	
	5.7 Fangdammer og våtmarker - vedlikehold	238 700	2,0	
	5.11 Andre tiltak avrenning til vann	86 460	0,7	

SMIL-tiltak - avrenning til vann - kommunene VT 2020 - kroner

Erosjonsikring i/langs vassdrag

SMIL-Vedtak i Agros: Beskrivelser og regelverksvurderinger!!

Gode beskrivelser av tiltakene!!

- ✓ Hva skal gjøres og hvordan er det tenkt gjennomført? Pluss godt kart...
- ✓ Hvem skal utføre? Kunnskap om helhetlig plan for et vassdrag er ønskelig
- ✓ Krav og vilkår...

Vilkår for tilskuddet - eks:

- ✓ Krav til hva som kan gjøres og når tiltakene kan gjennomføres
- ✓ Gjengi vilkår i tillatelsen fra Statsforvalteren miljø
- ✓ Presisere hvordan tiltaket skal utføres (krav til f. eks. helning på kantene, type masser mv)
- ✓ Krav ved skjøtsel av kantvegetasjon

Naturmangfoldloven § 8-12

- ✓ Aktsomhetsplikt – sjekke «Kilden» (Naturbase og Artsdatabanken)

Kulturminneloven

- ✓ Tiltak må ikke skade kulturminner – sjekk «Kilden» (Askeladden)

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag - tillatelse

Tiltak i vassdraget - oversend saken til:

- ✓ Anadrom fisk: Statsforvalteren VT miljøavdelingen v/Arne Christian Geving
- ✓ Ferskvannsfisk: VT Fylkeskommune v/Lasse Asmyhr

Vannressursloven § 11 - krav til kantvegetasjon

- ✓ Hvis kantvegetasjon finnes: Kun forsiktig skjøtsel er lov
- ✓ Hvis kantvegetasjon skal fjernes: Tillatelse må innhentes fra Statsforvalteren VT miljø v/Arne Christian Geving

Vannforskriften

- ✓ Om miljøtilstanden i vassdraget
- ✓ Ta med navn på vannområdet

Helhetlige planer for elveløp... med SMIL-tilskudd!

Norsk Landbruksrådgiving Viken

Fordrøying i Furustadbekken – øvre del 2020

**Ole Arvesen, Rolf Meum
Hans Martin Haugen, Jon Abrahamsen,
Bjørn Einar Stange**

Torgeir Tajet
Rådgiver grønnsaker, erstatningssaker,
hydroteknikk

Norsk Landbruksrådgiving Viken
Gjemestadveien 83, 3160 Stokke
Mobil: +4791161874
E-post: torgeir.tajet@nlr.no

Sandefjord kommune

Oversvømmelse nedover jordet på Kjær vinteren 2015.

Foto: Torgeir Tajet, NLR Viken

Aktiv gårdbruker søker på vegne av grunneierne

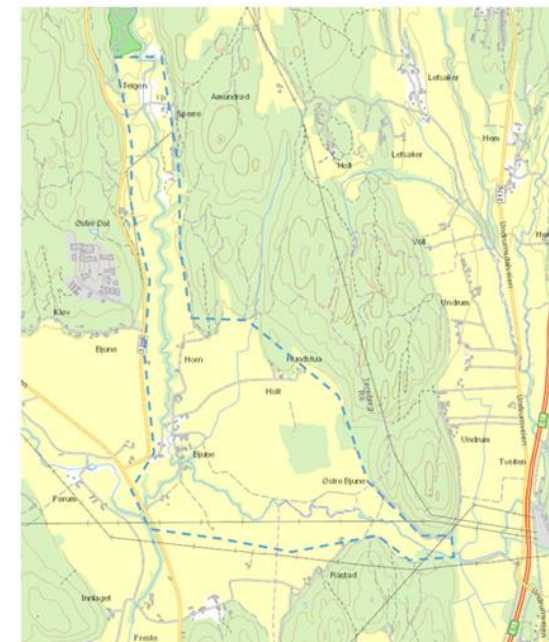
Inntil 100 % tilskudd kan gis fra SMIL

Områdetiltak Rastadelva 2020 -prosjektbeskrivelse

1. Innledning

versjon 24. mars 2020

Aulivassdragets elvelag og enkelte grunneiere har tatt kontakt med landbrukskontoret og uttrykt behov for en kartlegging av erosjon på tvers av eiendomsgrensene langs Rastadelva. Dette er bakgrunnen for at landbrukskontoret i samarbeid med elvelaget, Ramnes bondelag og grunneier Øyvind Bjune ønsker å gjennomføre områdeplanlegging. Området avgrensnes til Rastadelva fra Storelva til pumpeanlegget ved Eikebergmyra. Videre tar en med nedre del av Vesleelva (Dalselva) oppstrøms til Bøteigen. Sagbekken og bekken fra Trengsla (se stiple linje i kartskisse. Det er vel 30 landbrukseieendommer som grenser til nevnte elver. Området er en del av Bjune-Undrumsdal tiltaksområde. I det pågående arbeidet med rullering av tiltakspakkene i Aulivassdraget vannområde legges det opp til å redusere landbruks årlige utslipp med 2 300 kg fosfor innenfor tiltaksområdet Bjune-Undrumsdal.

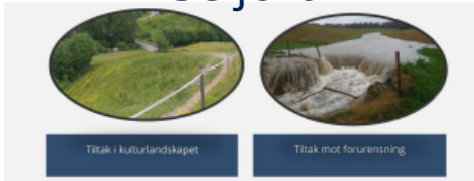
Tønsberg kommune

Utføres av NLR-Viken

Kommunale retningslinjer – SMIL 2020-2022 eksempler

Seljord

Tiltak i kulturlandskapet

Tiltak mot forurensning

Tiltaksstrategi og retningslinjer for SMIL (spesielle miljøtiltak i jordbruket)
Seljord 2020 - 2022.

SMIL - Regelverk

» Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket – er revidert
» Rundskriv 2019-14 fra Landbruksdirektoratet – revidert kommer...

SMIL-forskriften § 1: Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdier i jordbrukskulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

SMIL-forskriften § 11: Kommunen skal fastsette overordnede retningslinjer for prioritering av søknader. Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med fylkesmannen og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt.

Med bakgrunn i "Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 8. Administrasjon, klage og dispensasjon" Det skal fastsettes overordnede retningslinjer (tiltaksstrategi) for prioritering av SMIL-søknader i Seljord kommune. Tiltaksmidlene skal på denne måten prioriteres på grunnlag av lokalt tilpassede målsettinger.

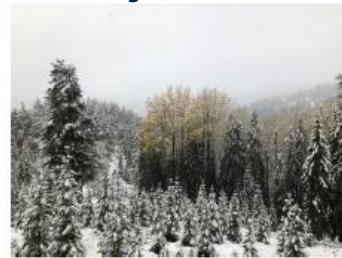
Tiltaksstrategi for SMIL skal utarbeides i samråd med faglige i kommunen for den blir handsama politisk i Samfunnsutvalet.

Sist handsama i møte med faglige den 12.02.2020
Seljord bondelag: Svein Kjetil Løfnesdal
Åmotsdal sau og get.: Bjørn Arve Nordbø (meldt fråvær) og Håvard Jønndalen
Flatdal sau og get.: Gunleik Mæklang (meldt fråvær)
Seljord og Telemark Bonde- og Småbrukarlag : Sondre Aasen
Seljord skogelag: Inger Frydenlund Bugge (på telefon)
Frå administrasjonen: Torunn Raftervold Røe og Knut Olav Heddejord

Vedtatt i Samfunnsutvalet - 04.03.2020

Samfunnsutvalet godkjenner tiltaksstrategi og retningslinjer for SMIL (spesielle miljøtiltak i jordbruket) Seljord 2020 – 2022, med fylgjande endring under kostnadsoverslag under Krav til SMIL-søknad med dokumentasjon:
Meterkostnad sau/gjerd: Stålnetting, impregnerte stolpar 8x1,75 (avstand maks 2,0m), kurmpar og toppståd. Sum materialkostnad kr 45 pr. meter + oppsett/kostnad kr 45 pr.

Hjartdal

Retningslinjer for tilskott til:
Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Tiltak i beiteområde
2020 - 2022
Hjartdal kommune

Horten og Færder

Retningslinjer for bruk av
tilskuddsmidler til miljøtiltak i
jordbruket (SMIL) 2020 -2022
for kommunene
Horten og Færder

Tønsberg

TILTAKSSTRATEGI

for bruk av tilskuddsmidler til miljøtiltak i jordbruket
og nærings- og miljøtiltak i skogbruket

2020 – 2022

Vedtatt av utvalg for miljø og næring 26.8.2020 og kommunestyret 9.9.2020.

Utdrag - Retningslinjer SMIL, Tønsberg kommune 2020-2022

prioritet	Tiltak – SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET	Tilskuddssats
1	<p>Bedring av vannkvalitet i vann og vassdrag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg (rørgater, kummer, grøfteutløp/inntak, avskjæringsgrøfter, etc.). • Graving av åpne kanaler til erstatning for eksisterende bekkelukkinger for å redusere erosjon og øke vannløpets selvrensingsevne. Etablering og tømning av fangdammer samt våtmarker som rens tiltak. • Erosjonssikring av elve- og bekkkanter, flomdempende tiltak mm. Etablering av vegetasjonssoner for å redusere skadelig virkning av erosjon og arealavrenning (i skråninger, fangdammer/våtmarker og langs vassdrag). • Tiltak mot avrenning fra veksthus – oppsamlingsanlegg, rens tiltak mv. for å redusere avrenning, ref NLR prosj. • Planlegging- og tilretteleggingsprosjekter av fellesprosjekt for å forebygge avrenning/forurensing/erosjon 	<p>Inntil 50 %</p> <p>Inntil 70 %</p> <p>Inntil 50 %</p> <p>Inntil 50 %</p> <p>Inntil 100 %</p>
2	<p>Biologisk mangfold (utvalgte og trua naturtyper)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istandsetting av verdifull hagemark, naturbeitemark, slåttemark og hule eiker. • Pollinerende insekter (istandsetting av kulturlandskap og tilrettelegging for pollinatorer i jordbruket) • Fjerning av fremmede skadelige arter i jordbrukets kulturlandskap ref. Fylkesmannens handlingsplan 	<p>Inntil 50%</p> <p>Inntil 50 %</p> <p>Inntil 70 %</p>

Produksjonstilskudd og kantsoner

PT-forskrift § 4 – tilskudd til jordbruksareal

Det kan ikke gis tilskudd dersom det ikke er etablert vegetasjonssoner mot vassdrag med årssikker vannføring. Vegetasjonssonen skal være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Sonen må være på minst 2 meter målt fra vassdragets normalvannstand, og kan ikke jordarbeides.

Figur 2-2 Eksempler av elvestrekninger med utilfredsstillende vegetasjonsbelte i Aulivassdraget (Ramneselva i Tønsberg kommune; mai 2019) og VO Horten-Larvik (Istreelva i Larvik kommune; oktober 2019). Bilder: M. A. Segarra.

Har vært grunnvilkår for forskriften til nå

- Dvs hele tilskuddet skulle trekkes ved brudd
- Har medført at punktet ikke håndheves

Prosess i gang for å tilpasse reaksjon på brudd ut fra omfanget av bruddet, dvs gjøre endringer i forskriften

⇒ Kommunene kan utføre kontroll hos gårdbrukerne og avkorte tilskuddet ut fra omfanget av brudd på kravet

Nødvendig vedlikehold på/ved jordbruksarealer

Ikke søknadspliktig etter regelverk for vassdrag:

- Drenering og utløp for drenering – tilskudd gis kun til arealer som tidligere er drenert
- 178 vedtak om tilskudd i VT 2020
- Oppgradering av rørgater og kummer på jordbruksarealene, inkl. eksisterende utløp
- 80 vedtak om SMIL-tilskudd i VT 2020
- Anlegning eller rensk av avskjæringsgrøfter på arealene
- Forsiktig skjøtsel av kantsoner - fjerning av enkelttrær

Søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag:

Sendes Statsforvalteren VT miljøavd (anadrom fisk) eller VT fylkeskommune (andre vassdrag)

- Erosjonsikring i/langs et vassdrag – 17 vedtak om SMIL-tilskudd i VT 2020
- Bekkerenski (de fleste kommuner gir ikke SMIL-tilskudd til dette)

Søknadspliktig etter vannressursloven

- Fjerning av kantvegetasjon (hogst) – sendes Statsforvalteren miljøavdelingen
- Store inngrep i vassdraget – sendes NVE

Info om SMIL [her](#)

Info om vannforvaltning [her](#)

Info om RMP [her](#)

Info om drenering [her](#)

Hilde Marianne Lien

seniorrådgiver

fmvehml@statsforvalteren.no

Tlf. 33 37 23 71

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark